

دکتر علی شریعتی در گستره‌ی قضاوت

نگارش: امین یاری

ویرایش: سیمین یاری

۱۳۹۴

سرشناسه	: یاری، امین، ۱۳۳۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: دکتر علی شریعتی در گستره‌ی قضاوت
مشخصات نشر	: تهران: شرکت چاپخش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری:	: ۳۳۶ ص.
شابک	: 978-600-6799-22-3 : ۲۱۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا مختصر
یادداشت:	: کتابخانه.
شناسه افزوده	: یاری، سیمین، ۱۳۶۸، ویراستار
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۸۳۱۲۹۹

انتشارات چاپخش

دکتر علی شریعتی در گستره‌ی قضاوت

نویسنده: امین یاری

ویرایش: سیمین یاری

طراح: پنجره - صفحه‌آرایی: غفاری

لیتوگرافی: الوان - چاپ و صحافی: پوهان

چاپ اول - ۱۳۹۴

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۲۱۰،۰۰۰ ریال

ناشر: انتشارات چاپخش

ناشر برگزیده و عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی

نشانی: تهران، میدان انقلاب، بازارچه کتاب، پلاک ۱۲

تلفن: ۶۶۴۰۴۱۱۰ فاکس: ۶۶۴۹۳۴۷۵ صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۷۳۷

کلیه حقوق محفوظ است

ISBN:978-600-6799-22-3

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۹۹-۲۲-۳

فهرست مطالب

با خواننده	۱۵
فصل اول: دکتر شریعتی در گستره‌ی قضاوت	۱۹
سه لایه‌ی روحانیون در مقابله با دکتر شریعتی	۲۱
شیخ قاسم اسلامی، دشمن دیرین شریعتی	۲۲
ابراهیم انصاری زنجان‌ی، هم‌رزم شیخ قاسم اسلامی	۲۴
جزوه‌ی بی نام و نشان	۲۵
سید حمید روحانی و اتهامات او	۲۶
پاسخ دکتر حسین رزمجو به سید حمید روحانی	۲۷
تحلیل دکتر علی رهنما از اتهامات سید حمید روحانی	۲۸
آیت الله مطهری و دکتر شریعتی	۲۹
گروه فرقان و دکتر شریعتی	۲۹
سید احمد کسروی و دکتر شریعتی	۳۰
کانون نشر حقایق اسلامی	۳۲
شلیک اولین گلوله از مشهد به سوی حاکمیت	۳۴
امیر پرویز پویان و استهزاء «مسلمان پاک» دکتر شریعتی	۳۴
حسن محدث و عوام فریبی شریعتی	۳۴
علی اکبر اکبری و افکار ارتجاعی شریعتی	۳۵
چپ انقلابی مارکسیست و شریعتی	۳۶

- دکتر شریعتی، اولین منتقد دکتر شریعتی ۳۶
- مهندس لطف الله میثمی و ارتباط شریعتی با مجاهدین خلق ایران ۳۷
- دکتر حسنین هیکل و رهبر غیر روحانی انقلاب اسلامی ایران ۳۹
- دکتر حمید عنایت و محبوبترین نماینده‌ی نوگرایان شیعه ۳۹
- دکتر مشاءالله آجودانی و روایت امروزین اسلام ۳۹
- استاد محمد تقی شریعتی و خصوصیات دکتر شریعتی ۳۹
- آیت الله سید محمود طالقانی و آخرین دیدارش ۳۹
- دکتر حسن حبیبی ۴۰
- پروفسور حامد الگار ۴۰
- دکتر عبدالکریم سروش، مدافع و منتقد دکتر شریعتی ۴۱
- آیت الله دکتر بهشتی و ارزش‌های سازنده‌ی شریعتی ۴۴
- دکتر علی میر سپاسی و آیدئولوژی اسلامی شریعتی ۴۴
- مهندس مهدی بازرگان و رهبری مهیج شریعتی ۴۵
- مواضع معتدل آیت الله خامنه‌ای ۴۶
- آیت الله منتظری و حمایت اصولی ایشان از شریعتی و سروش ۴۶
- حجت الاسلام سید محمد خاتمی ۴۷
- حضور آیت الله مشکینی در حسینیه‌ی ارشاد ۴۷
- استاد محمد رضا حکیمی و روضه خوان‌های بی سواد ۴۷
- مهندس مصطفی چمران ۴۹
- مهندس مصطفی چمران و خطابه‌ی عارفانه‌ی او در سوگ شریعتی ۴۹
- دکتر ابراهیم یزدی و دشمنان شریعتی ۵۰
- مهندس عزت الله سحابی و خصایص شریعتی ۵۱
- دکتر سید عطاءالله مهاجرانی و نقدهایش ۵۱
- استاد سید غلامرضا سعیدی و هیجانات حق طلبانه‌ی شریعتی ۵۲

۵۲	فخرالدی حجازی یار دیرین شریعتی.....
۵۳	تقی رحمانی و سپهر سازی شریعتی.....
۵۶	دکتر سروش دباغ و نقاط ضعف و قوت شریعتی.....
۵۹	سعید شاهسون، عضو برجسته‌ی سازمان مجاهدین خلق ایران و شریعتی.....
۵۹	داوری دکتر رضا داوری.....
۵۹	دکتر کاظم سامی، هم‌رزم دیرین شریعتی.....
۵۹	علی اکبر کسمایی.....
۶۰	شمس‌ال احمد و شوریدگی شریعتی.....
۶۰	مهدی اخوان ثالث و شم شعر نیمایی شریعتی.....
۶۱	پرویز خرسند و دردمندی شریعتی.....
۶۱	دکتر محمد برقی و الهام شریعتی از مارکسیسم.....
۶۲	دکتر داریوش شایگان و اسلام ایدئولوژیک شریعتی.....
۶۲	آیت الله شیخ نعمت الله صالحی نجف آبادی و انتقاد پذیری شریعتی.....
۶۲	دکتر سعید برزین و اصلاح گری شریعتی.....
۶۳	امام موسی صدر و ثروت فکری شریعتی.....
۶۳	دکتر سید جواد طباطبایی و اندیشه‌ی مارکسیستی شریعتی.....
۶۴	سعید حجاریان و دفاع از ایدئولوژی شریعتی.....
۶۵	ایدئولوژی و شریعتی.....
۶۵	جلال رفیع.....
۶۶	استاد محمد مهدی جعفری.....
۶۶	دکتر هاشم آقاجری.....
۶۷	آیت الله مشکینی و آثار دکتر شریعتی.....
۶۸	آیت الله ناصر مکارم شیرازی و پرهیز از آثار دکتر شریعتی.....
۶۸	سرهنک غلامرضا نجاتی و سه جبهه‌ی مبارزه با شاه.....

- آیت الله دکتر محمد مجتهد شبستری..... ۶۹
- آیت الله سید کاظم شریعتمداری..... ۷۱
- درخواست تعجب انگیز بعضی از روحانیون از شاه..... ۷۱
- آیت الله میلانی..... ۷۱
- پرواند آبراهامیان..... ۷۱
- دکتر کاظم سامی، از شریعتی می گوید..... ۷۱
- شیخ حبیب الله آشوری و جدال وی با بعضی از روحانیون..... ۷۲
- دکتر ابو الحسن بنی صدر..... ۷۲
- امام خمینی و حمایت‌ها و انتقادات او از دکتر شریعتی..... ۷۲
- دکتر زهرا رهنورد و دین ایدئولوژیک شریعتی..... ۷۴
- مهندس میر حسین موسوی..... ۷۵
- دکتر محسن کدیور و تعیین رهبر جامعه از منظر شریعتی..... ۷۵
- تعارض لاینحل در اندیشه‌ی شریعتی..... ۷۶
- آیت الله آذری قمی و وجوب کوبیدن اندیشه‌ی شریعتی..... ۷۷
- دکتر یوران شریعت رضوی و جریان مخالفت مطهری با شریعتی..... ۷۸
- مهندس لطف الله میثمی و افکار ضد اسکولاستیک شریعتی..... ۸۲
- مهندی میثمی و شهادت شریعتی..... ۸۲
- شکوائیه‌ی مهندس لطف الله میثمی از عدم استمرار اندیشه‌ی شریعتی..... ۸۲
- آیت الله خامنه‌ای و قصه‌ی پر غصه‌ی ارشاد..... ۸۳
- ترسیم سه دوره‌ی پر ماجرای مطهری و شریعتی..... ۸۳
- دکتر علی رهنما، محقق برجسته در راستای ابعاد زندگی و زوایای فکری
شریعتی..... ۹۷
- امیر رضایی و کویریات شریعتی..... ۹۷
- دکتر صادق زیبا کلام و نقد دموکراسی شریعتی..... ۹۸

- دکتر احسان شریعتی ۹۸
- دکتر پوران شریعت رضوی ۹۹
- ژان پل سارتر و پیشگویی فردای درخشان شریعتی ۱۰۰
- دکتر احمد علی رجایی و آینده‌ی روشن شریعتی ۱۰۰
- امیر عباس هویدا و نگرانی از آینده‌ی نظام پهلوی ۱۰۰
- دکتر سید حسین نصر و شریعتی مارکسیست ۱۰۰
- احسان طبری، تئوریسین حزب توده‌ی ایران ۱۰۰
- نورالدین کیانوری، دبیر کل حزب توده‌ی ایران ۱۰۱
- شاهرخ مسکوب و اندیشه‌ی التقاطی و ملغمه گونه‌ی شریعتی ۱۰۱
- دکتر احسان نراقی ۱۰۱
- محمد جعفر پوینده ۱۰۱
- دکتر داریوش شایگان و اندیشه‌ی التقاطی شریعتی ۱۰۲
- دکتر احسان شریعتی و ضرورت بازخوانی مفاهیم کلیدی اندیشه‌ی شریعتی ۱۰۲
- دکتر سوسن شریعتی و تعریف ناپذیری شریعتی ۱۰۳
- حسین رهیاب و پرهیز از تقطیع اندیشه‌ی شریعتی ۱۰۳
- خاطره‌ی خواندنی استاد محمد تقی شریعتی ۱۰۳
- محمد اسفندیاری و دوری از شریعتی زدگی ۱۰۶
- دکتر عبد الرحیم گواهی ۱۰۸
- نفوذ فکری دکتر شریعتی در خاور و باختر ۱۰۸
- دکتر محمد رضا شفیعی کدکنی و عامل آشنایی او با شعر نیمایی ۱۰۹
- دکتر محمد جعفر یاحقی و نشر تغزلی شریعتی ۱۰۹
- دکتر محمد رضا سنگری و قدرت وصف شریعتی ۱۱۰
- دکتر جواد محقق و نشر ادبی شریعتی ۱۱۰
- آرایه‌ی ادبی پارادوکس در نشر شریعتی، به تحقیق امین یاری ۱۱۱

- دکتر صادق زیبا کلام و انسان مافوق شریعتی ۱۱۱
- رضا علیجانی و تقابل او با زیبا کلام در باب دموکراسی شریعتی ۱۱۵
- بی مهری شریعتی به دموکراسی ۱۱۶
- فریدون هویدا و ایجاد موج مذهب گرایی شریعتی ۱۱۹
- حسن یوسفی اشکوری و اصلاحگری شریعتی ۱۱۹
- بهاء الدین خرمشاهی و مفهوم سازی بدیع شریعتی ۱۲۰
- محمد قائد و اراده گرایی کودکانه‌ی شریعتی ۱۲۰
- دکتر محمود درگاهی و شریعتی آشنای ناشناخته ۱۲۳
- اکبر گنجی و مرام لنینیستی شریعتی ۱۲۴
- دکتر حاتم قادری و واقعیت گریزی شریعتی ۱۲۴
- دکتر موسی غنی نژاد ۱۲۴
- منصور هاشمی و افکار التقاطی شریعتی ۱۲۵
- آیت الله العظمی دکتر محمد صادقی تهرانی ۱۲۵
- دو نیروی قدرتمندی که با شریعتی به مقابله برخاستند ۱۲۷
- دکتر محمد ارکون و تشابه فکری او با شریعتی ۱۲۸
- شریعتی، مصداق بارز این بیت مولاناست ۱۲۸
- آفت بزرگ انحصار طلبی ۱۳۰
- فصل دوم: دکتر شریعتی و روحانیت ۱۴۳**
- دکتر شریعتی، روحانیت و ولایت ۱۴۵
- سابقه‌ی درخشان روحانیت ۱۴۶
- چگونه می‌شود انقلاب را دائمی کرد؟ ۱۴۷
- دکتر شریعتی و روحانیت مسئول ۱۴۹

وجه اشتراک امام خمینی (ره) و دکتر شریعتی در حمله به روحانیون	۱۵۲
دکتر شریعتی و اولویت قرآن بر کتب ادعیه	۱۵۴
دکتر شریعتی و دو واژه‌ی «عالم» و «روحانی»	۱۵۵
روحانی و جامعه‌ی روحانی از دیدگاه دکتر شریعتی	۱۵۵
چهره برجسته‌ی علمای شیعی و دکتر شریعتی	۱۵۶

فصل سوم: دکتر شریعتی در آیین‌های اندیشه‌ی دکتر عبدالکریم سروش	۱۶۳
---	-----

فصل چهارم: ایدئولوژی در حوزه‌ی اندیشه‌ی دکتر علی شریعتی	۱۹۷
---	-----

فصل پنجم	۲۱۵
جلال آل احمد در آیین‌های اندیشه‌ی دکتر علی شریعتی	۲۱۷
شاندل قهرمان گفتار دکتر علی شریعتی	۲۲۵
صنعت ادبی پارادوکس در آثار دکتر علی شریعتی	۲۳۷

فصل ششم	۲۴۷
در مزار یک معلم	۲۴۹
بار دیگر شریعتی	۲۵۲
دمی با احسان	۲۵۷
انسان شقایقی است که با داغ زاده است	۲۶۱
ستاره‌های سرشکند توشه‌ی سفرم	۲۶۸

فصل هفتم : ویژگی‌های نثر ادبی دکتر علی شریعتی ۲۷۳

تکرار ۲۸۰

آنیمیسیم یا جاندار انگاری ۲۸۲

حل، اقتباس و تلمیح ۲۸۴

معنویت گرایی ۲۸۸

مفهوم سازی ۲۸۹

اسوه گرایی ۲۹۱

شخصیت پردازی ۲۹۲

سمبل ۲۹۲

پارادوکس یا متناقض نما ۲۹۳

شطحات ۲۹۴

فصل هشتم : علامه اقبال لاهوری و احیای فکر دینی در اسلام ... ۲۹۷

ضمایم ۳۱۹

نامه‌ای به دکتر پوران شریعت رضوی ۳۲۱

نظرات مکتوب آیت الله مکارم شیرازی و آیت الله مشکینی در باب آثار

دکتر علی شریعتی ۳۲۲

تصاویر ۳۲۲

کتابنامه ۳۲۸

با خواننده :

کاملاً پیدا و هویدا است که یکی از برجسته ترین متفکران و روشنفکران دینی معاصر، دکتر علی شریعتی است که از منظرهای مختلف، مورد قضاوت واقع شده است. به تعبیر آقای محمد اسفندیاری، شریعتی مانند نیما یوشیج و یا دکتر محمد مصدق نیست که از یکی در کتاب‌های ادبی و و از دیگری در کتاب‌های تاریخی سخن رفته باشد. از او در کتاب‌های مختلف سخن رفته و یاد شده است. در ایران معاصر در باره‌ی هیچ شخصیتی، شاید به اندازه‌ی دکتر شریعتی، قلم نزده‌اند و سخن نگفته‌اند. به احتمال قریب به یقین، او تنها نویسنده‌ای است که تمام طبقات و اقشار دانشگاهی، حوزوی و حتی مردم عادی را به خود مشغول داشته و مهر ردّ و قبول خورده است. در این نوشته به اینگونه قضاوت‌ها می‌پردازیم و مطالعه تفصیلی و قضاوت نهایی را به عهده‌ی خوانندگان و حقیقت طلبان می‌گذاریم.

تحقیقات کتابخانه‌ای من، مبتنی بر آثار دکتر شریعتی و نوشته‌های اشخاص دیگری است که در موضوع ابعاد و زوایای اندیشه‌ی شریعتی، قلم زده‌اند و سخن گفته‌اند.

سعی شده است آرای مخالفان و موافقان، بدون هیچ دخل و تصرفی در کنار هم آورده شود فقط در آنجایی که لازم بوده است به اظهار نظر پرداخته ایم و رأی شخصی خود را با رعایت احتیاط‌های اخلاقی و ملاحظه‌ی جواب علمی آورده‌ایم.

از باب ضرورت، از قضاای سطحی عبور کرده و در مواردی تأمل و تعمق نموده‌ایم. مثلاً در مناقشه‌ی آیت الله مطهری با دکتر شریعتی، مخالفت‌های

شریعتی با دموکراسی و ایدئولوژی در اندیشه‌ی شریعتی تلاش شده است با عمق بیشتری - هر چند در حد وسیع - به مسایل مربوطه پرداخته شود. این مجموعه، برآمده از مقالاتی است که به مناسبت‌هایی و در فاصله‌های زمانی نسبتاً طولانی در راستای خطوط و زوایای فکری دکتر شریعتی - که بیانگر نگاه نگارنده بر اساس تقویم فکری و بر حسب سن عقلی اوست - در دل جراید و نشریات انعکاس یافته است. به دلیل رابطه‌ی فکری دکتر شریعتی با علامه اقبال لاهوری و تعلق خاطر خاصی که به اقبال داشت، مقاله‌ی «علامه اقبال لاهوری و احیای فکر دینی در اسلام» نیز، در ردیف این مجموعه در آمد. و همچنین نوشته‌ی «ستاره‌های سرشکند توشه‌ی سفرم» که گزارش کوتاه دیدار اینجانب با مبارز اندیشمند و نویسنده‌ی توانا، آقای مهندس لطف الله میثمی، در تهران می‌باشد تقدیم خوانندگان گرامی می‌گردد؛ چرا که بخشی از آن دیدار، در راستای اندیشه‌ی دکتر شریعتی و مبارزه‌ی مشترک آن دو، با رژیم شاهنشاهی بود.

در قسمت ضمائم، علاوه بر پاسخ آیت الله ناصر مکارم شیرازی و آیت الله علی مشکینی به سؤال نگارنده‌ی این سطور، چند قطعه عکس با دکتر احسان شریعتی در دفتر بنیاد فرهنگی دکتر شریعتی و با مهندس لطف الله میثمی در نمایشگاه بین‌المللی کتاب، در اختیار خوانندگان محترم قرار می‌گیرد. فقط نامه‌ای که به دکتر پوران شریعت رضوی نوشته شده بود مستقیماً در بنیاد فرهنگی دکتر علی شریعتی، به دکتر احسان شریعتی داده شد تا به ایشان تحویل دهند.

دلیل انتخاب عنوان «دکتر شریعتی در گستره‌ی قضاوت» به این مجموعه مقالات، از باب تغلیب بود؛ زیرا آن نوشته به لحاظ کمی و کیفی، از دیگر نوشته‌های این مجموعه، بیشتر و دارای اهمیت بود.

بر خود واجب می‌دانم که از تمامی مشوقین خویش، خصوصاً و خصوصاً، از منش پاک و تلاش روشنگرانه‌ی آقای مهندس لطف الله میثمی به وسعت ابدیت سپاسگزار باشم که اگر پیشنهاد ایشان نبود، نوشته‌ی حاضر، خود را به زیور طبع نمی‌آراست و از «پرده نشینی» نجات نمی‌یافت و "شاهد بازاری" نمی‌شد.

مع الوصف، هیچ ادعایی فراتر از توان خود ندارم و با چشم حسرت در انتظار منتقدان می‌باشم؛ چرا که نقد و تذکر آنان در حکم "تازینای سلوک" برای طالبان حقیقت در پهنه‌ی بینش و گستره‌ی دانش می‌باشد.

*دکتر شریعتی در گستره‌ی قضاوت، ابتدا در دو هفته نامی ساوالان، ۸ تیرماه ۱۳۸۷ منتشر شد و اکنون پس از چند سال، با ارجاع به منابع متعدد و مآخذ مختلف، با توضیحات و تنقیحات لازم، به خوانندگان محترم عرضه می‌شود.

مشکین شهر - آخرین شب از فصل پاییز سال ۱۳۹۲

مصادف با شب یلدا، این عروس زیبا که زلف‌های سیاه و دراز و دلربایش را از شانه‌هایش آویخته و خبراز روز روشن می‌دهد.